Nr. 80. Kraków, Czwartek 22 listopada 1923. Rok I.

KURJER WIECZORNY

wychodzi codziennie popołudniu z wyjątkiem niedziel i świąt.

Redakcja: ulica Dunajewskiego Nr. 5. Telefon Nr. 1310. Konto czekowe P. K. O. Nr 152670

Prenumerata miesięczna bez odnoszenia 440 tys. Mk, z odnoszeniem lub przesyłką pocztową 500 tys. Mkp. Zagranicą miesięczne 1.000.000 Mkp.
Cena numeru 20.000 M.

Ceny ogłoszeń za 1 wiersz milimetrowy: Zwykłe 6.000 Mkp. Nadesłane 13.000 Mkp. Po kronice 15.000 Mk. Na pierwszej stronie i między giełdami 18.000 Mk. Ogłoszenia zamiejscowe 25% drożej. — Ogłoszenia zagraniczne 100% droższe. — Ceny powyższe obowiązują od dnia z miany w nagłówku.

Administracja: ulica Dunajewskiego Nr. 5. Telefon Nr. 1310. Konto czekowe P. K. O. Nr 152670

Los Stressemana przypieczętowany

Berlin, *22 listopada*. Nadzieje, podtrzymywane wczoraj w „Reichstagu", że awantury komunistyczne wyjdą na korzyść rządu Stressemana, nie spełniły się. Prasa radykalno-prawicowa i socjalistyczna obstaje przy tem, że gabinet Stressemana musi się obalić. Nacjonaliści nie mogą się doczekać chwili zaprowadzenia dyktatury prawicowej, od której spodziewają się uratowania Niemiec, zwłaszcza zaś korzyści dla swego stronnictwa. Socjaliści zachowują się bardziej objektywnie i lękają się, że po obaleniu gabinetu Stressemana, będzie jeszcze gorzej. Uważają jednak, że muszą trzymać się dotychczasowej taktyki, aby udowodnić, że dotrzymują słowa, jako sojusznicy. W piątek, albo sobotę należy oczekiwać upadku Stressemana. Co nastąpi potem, niewiadomo i trudno przewidzieć. Słychać, że Ebert wzbrania się do tej chwili udzielić Stressemanowi pełnomocnictwa do rozwiązania Reichstagu.

Wydalenie Hittlerowców z Tyrolu

Insbruck, *22 listopada*. Trzej wybitni Hittlerowcy, kap. lotników Goehring, przywódca „Oberlandu" kap. Oesterreichu, oraz major Tabbe zostali wydaleni z granic Tyrolu, bez wydania ich jednak w ręce władz niemieckich.

Były premjer saski łapownikiem

Drezno, *22 listopada*. Dziś aresztowano tutaj byłego premiera saskiego Dr. Zeignera. Zeignera aresztowano za wielokrotne pobieranie łapówek w zamian za ułaskawienie, które udzielał swym przeciwnikom politycznym.

Baldwin zwycięży przy wyborach

Londyn, *22 listopada*. Wydaje się prawie pewnem, że kandydatura Baldwina przejdzie ogromną większością głosów w okręgu wyborczym Worcester Shire, gdzie obecny premjer w ostatniej kampanji wyborczej przeszedł większością przeszło 5000 głosów. Kandydatura Asquitha zdaje się być zachwiana w okręgu wyborczym Paisly przez Labour Party. Dotychczas nie można nic powiedzieć o kandydaturze Ramsaya Macdonalda, którego zwalczają w okręgu walijskim konserwatyści i opozycja liberalna.

Ciężkie położenie Anglji skutkiem bezrobocia

Londyn, *22 listopada*. Lord Birkenhead w przemówieniu swojem oświadczył, iż dla Europy niema obecnie żadnego ratunku, niema również żadnej nadziei aby życie gospodarcze poprawiło się w najbliższych kilku latach. Francja — mówił lord Birekhead — podniosła nadzwyczajnie swoje stanowisko w Europie od czasu zawarcia rozejmu i stosunki we Francji znacznie się poprawiły, jednakże Francja — zauważył lord Birkenhead — nie uważała za właściwe zmniejszyć swoje zbrojenia. Omawiając sprawę bezrobocia, zaznaczył mówca, iż Ameryka jakoteż Francja nie posiadają wcale bezrobotnych, a Włochy tylko nieznaczną liczbę. Natomiast Anglja — mówił lord Birkenhead — jest jedynem państwem, które spłaciły swoje długi, a pomimo tego ugina się pod ciężarem niesłychanego bezrobocia, które, o ile potrwa w dalszym ciągu, musi zgubić Anglję i imperjum brytyjskie w przeciągu najbliższych 3-ch lat. Jedyne zagadnienie o które Anglja musi się troszczyć, jest pomnożenie jej rynków zbytu. Ze względu na obecne położenie kraju — zakończył Birkenhead — wszyscy powinni popierać politykę premjera Baldwina.

Dolar w Krakowie 2,785.000

Handel Rosji sowieckiej

Warszawa, *21 listopada 1923*.
Handel zagraniczny tworzy, jak wiadomo, monopol państwa sowieckiego (Dekret ostatnio z 12 kwietnia 1923 r.), które je wykonywa przez komisarjat dla handlu zagranicznego i zastępstwa za granicą. Państwo może jednak w drodze odrębnego aktu ustawodawczego lub specjalnej licencji państwa, zezwolić na wykonanie przywileju handlowego osobie fizycznej lub prawnej, obywatelowi Rosji lub zagranicznego państwa. Wedle instrukcji z 12 maja 1923 może każda zagraniczna firma starać się w komisarjacie dla handlu zagranicznego o otwarcie zastępstwa, składów, otworzenien owego przedsiębiorstwa i t. d. W podaniu należy ściśle oznaczyć rodzaj przedsiębiorstwa, dane o prawnem istnieniu firmy za granicą (rejestracja itd.) wysokość kapitału zakładowego, poprzednią działalność handlową w Rosji, oraz przedmiot zamierzonej działalności, obecnie w Rosji komisarjat przesyła podanie najwyżej w przeciągu miesiąca do **głównej komisji koncesyjnej**, zaopatrując je w odpowiednie umotywowanie. Główna komisja koncesyjna decyduje tedy wyłącznie o dopuszczeniu obcej firmy, rada komisarzy nie jest tu właściwą.

Zezwolenie bywa udzielane na przeciąg 1 do 3 lat. Firma, uzyskawszy zezwolenie, korzysta z prawnej opieki władz sowieckich, będąc z drugiej strony zobowiązaną do przestrzegania sowieckich przepisów prawnych w zakresie wykonywania zawsze dozwolone. Na czele oddziału firmy musi stać człowiek, wyposażony w nieograniczone pełnomocnictwa celem zastępstwa firmy. Za działal-

ność oddziału czy zastępstwa w Rosji sowieckiej odpowiada firma całym majątkiem. Wszystkie dotychczasowe oddziały, filje i zastępstwa muszą być zalegalizowane.

Organizacja wewnętrznego handlu przewiduje obecnie udzielanie patentów pięciu kategoryj. Handel zagraniczny musi również posiadać patenty, jako zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstw. Większość olbrzymia patentów przypada na prywatne osoby (ok. 90 prc.), w głównych jednak kategorjach patentów (5 kategorja, gdzie przeważa handel hurtowy i zagraniczny odsetek ten maleje do 50 prc. Znaczny procent największych przedsiębiorstw handlowych tworzą kooperatywy i zakłady komunalno-państwowe. (np. Ural 4.7 prywatne i 95.7 publiczne). Zwłaszcza na granicy polskiej i na terenach o przeważającej ludności żydowskiej, prywatny handel rozszerza się coraz bardziej kosztem państwowych przedsiębiorstw, które górują, za to w okolicach odleglejszych, o rzadszej ludności.

Udział prywatnego kapitału w obrotach giełd towarowych dochodził niejednokrotnie nawet 50 prc. ogólnego obrotu.

W każdym razie wielki handel ucierpiał wydatnie, tak, iż wykazuje obecnie zaledwie 1/25 część dawniejszych obrotów. Brak gotówki daje się odczuć dotkliwie. W Moskwie jednak specjalizowało się parę wielkich firm, znanych z działalności przedwojennej, wykazując zarówno w orjentacji, jak i w obrotach poważne rezultaty. Zresztą panuje niepodzielnie handel spekulacyjny towarami pierwszej potrzeby. Handel komisowy specjalnie rozwinął się obecnie w Rosji, świadcząc o niechęci angażowania się bezpośrednio ze strony kupiectwa. Powstają też wielkie towarzystwa akcyjne, oparte o kapitał zagraniczny, zwrócone ku specjalnym gałęziom handlu.

Nowością i specjalnością stosunków rosyjskich jest masowe przejście handlu z miast na wieś. Pozostaje to w związku z łączeniem się zamożniejszych włościan w szeregi kooperatyw rolnych, głównie zakupu i zbytu, oraz otwieraniem przez pojedyncze osoby na wsi przedsiębiorstw handlowych, dzięki łatwiejszym warunkom bytu. Na południu Rosji i na Ukrainie 50 prc. niemal przedsiębiorstw handlowych grupuje się na wsi. Położenie kupca rosyjskiego jest zawsze jeszcze bardzo ciężkie, aczkolwiek postęp niewątpliwie daje się i tu stwierdzić ze zmianą kursu polityki gospodarczej w Rosji sowieckiej. W każdym razie zarówno kupiec rosyjski, jak i handel zagraniczny musi zwalczać jeszcze w dalszym ciągu szykany władz bolszewickich, niesłychanie niejednolitych, jeśli chodzi o postępowanie władz centralnych i lokalnych, trudności transportowe, połączone z zupełnym chaosem taryfowym i częstemi kradzieżami towaru, ustawodawstwo podatkowe i akcyzowe, utrudniające w wysokim stopniu kalkulację z powodu ciągłych podwyżek stawek, etc. etc. Sprawa kredytu jest również w zaniedbaniu, banki przeważnie będąc w ręku państwowem i kooperatyw tut. związków, niechętnie finansują interesy osób i instytucyj prywatnych.

Pomimo te wszystkie przeszkody, przypominające zresztą żywo stosunki niektórych państw zachodnich, handel rosyjski, zwłaszcza zagraniczny, rozwija się żywotnie, biorąc na się w miarę zmiany kursu polityki gospodarczej sowietów w duchu liberalistycznym te zadania, które dotąd państwo nieudolnie i kosztownie prowadziło we własnym zarządzie. Rozwój handlu ma zresztą tu podobnie, jak i w Polsce, dwie zasadnicze przeszkody do zwalczenia: po pierwsze: walutę, która pomimo wprowadzenia „złotej i czerwonej“ jednostki, jest w całej pełni chorą, a po drugie napływ do handlu osób niefachowych ze sfer średniej inteligencji, robotników i włościan, co całemu handlowi nadaje piętno „łańcuszkowego paska“, pośredniczącego kosztem żywego organizmu na wszystkiem i... niczem.

Zawsze jednak kupiec rosyjski podjął skuteczną walkę z etatyzmem handlowym Rosji sowieckiej, czyniąc szereg przedsiębiorstw państwowych zupełnie zbytecznemi, inne zmuszając do likwidacji z powodu kosztów, wywołanych utrzymaniem licznego personalu. W miarę przechodzenia gospodarstwa narodowego Rosji ku normalnym stosunkom ekonomicznym, rozwój handlu, zwłaszcza zagranicznego musi postępować szybko i wydatnie, co zawsze dla polskiej ekspanzji gospodarczej ma wielce poważne znaczenie.

TELEGRAMY

Francja nawet gotowa iść z Rosją

w wypadku restauracji monarchji w Niemczech

Paryż, 22 listopada. Dziś otrzymał ambasador angielski w Paryżu lord Creve wskazówki z ministerstwa spraw zagranicznych w Londynie w sprawie not o militarnej i w kwestji powrotu kronprinca do Niemiec. Rząd angielski domaga się kilku zmian w tekście, przyjętym na wczorajszem posiedzeniu konferencji ambasadorów. Wbrew dotychczasowym wiadomościom nie domaga się rząd angielski żadnych ograniczeń pełnomocnictw komisji kontrolnej, przeciwnie pragnie jej pozostawić wolną rękę zwłaszcza co do istotnego podjęcia czynności, które może nastąpić nawet natychmiast.

„Temps“ zaznacza poniekąd w związku z tem, że w razie, gdyby Anglja, prawdopodobnie w połączeniu z Włochami objawiła swe dessinterecement w sprawach kontynentu, w takim razie musiałaby Francja podjąć rokowania z Belgją. Polską i Małą Ententą a ewentualnie i z Rosją celem uniemożliwienia restauracji monarchji w Niemczech a temsamem nowej wojny europejskiej. — W angielskich kołach politycznych sądzą, że celem postanowień konferencji ambasadorów jest jedynie zyskanie na czasie. Anglja pragnie wszystkie decydujące postanowienia odsunąć na czas po wyborach angielskich, Francja zaś ma nadzieję, że tymczasem położenie w Niemczech jeszcze bardziej się pogorszy. Cały konflikt angielsko-francuski nie budzi wśród angielskiego społeczeństwa większego zainteresowania, gdyż jest ono zwrócone całkowicie na kampanję wyborczą. Zresztą należy podkreślić, że tak Anglja jak i Francja obstają przy tem, aby Niemcy wypełniły militarne zobowiązania, wypływające z traktatu wersalskiego. Anglja nie zgodziła się na postawienia Niemcom żądań, które one nie mogłyby przeprowadzić, gdyby jednak pokazało się, że Niemcy nie chcą wykonać postulatów możliwych do przeprowadzenia w takim razie Anglja pomyśli o sankcjach. W wypadku takim podjętoby specjalne zarządzenia.

Niemcy przeciw bandom separatystów

Paryż, 22 listopada. Niemiecki charge d'affaires wręczył rządowi francuskiemu zapowiedzianą notę, w której rząd niemiecki zastrzega się przeciw ciągłemu popieraniu band separatystycznych.

Budżet Austrji na rok 1924

Wiedeń, 21 listopada. Budżet, przedstawiony austrjackiej radzie narodowej przewiduje na r. 1924 dochody w sumie 8345,5 i wydatki w sumie 9182,2 miljardów koron papierowych. W porównaniu z rokiem bieżącym jest deficyt na rok przyszły o 2/3 mniejszy.

Zgoda między królem a rządem w Grecji

Ateny, 22 listopada. Dzienniki podają oświadczenie prezydenta ministrów, Gonatasa stwierdzające, że w obecnej chwili nic nie stoi na przeszkodzie w podjęciu współpracy z rządem.

DOLLARYKA

Wzrost marynarki handlowej. — Kiepski marynarz. — Biały węgiel. Niagara a futuryści. — Niedobór bilansu handlowego. — Koniec złotego monopolu.

Jak na tych ograniczeniach wyjdzie amerykański ruch okrętowy — trudno dziś przewidzieć. W każdym razie nie są te ograniczenia zjawiskiem pomyślnem dla przyszłości marynarki handlowej Stanów Zjednocz., marynarki, która w ciągu wojny i na jej skutek rozrosła się okrutnie, bo w ciągu niewielu lat pomnożyła pięciokrotnie swą sprawność przewozową, urósłszy z 2.5 miljona t. r. br. w r. 1914 na 12.5 miljona tonn. Ile w tem prawdy, a ile humbugu, niepodobna orzec. Trzeba bowiem o tem pamiętać, że przed wojną zaliczali Jankesi do swej floty morskiej wszelkie wehikuły wodne, żeglujące na wodach śródlądowych... Przypuszczać można, że od tego czasu nie zmienili metod klasyfikacji. Mimo wszystko wykazali ogromny postęp. Zaćmiewa go nieco niepodatność materjału ludzkiego. Marynarz amerykański odznacza się wprawdzie niewielkiem zamiłowaniem zawodu, lecz zato ma bardzo wygórowane pretensje zarobkowe i jest ogromnie niekarnym żywiołem.

—o—

Również mało pocieszającą jest przyszłość opałowa Stanów Zjednocz. Rabunkowość, tkwiąca w istocie produkcji górniczej, w połączeniu z ogromnem zużyciem węgla i ropy przejmują ekonomistów amerykańskich uzasadnioną troską o przyszłość, może niezbyt daleką, gdy zapasy tego drogocennego paliwa mogą ulec wyczerpaniu. Toteż mnożą się projekty oszczędnościowe, z których na uwagę zasługuje zamiar elektryfikacji kraju przy pomocy „białego węgla“, utajonego w siłach wód bieżących. Przewiduje się w tym celu użycie wód rzeki św. Wawrzyńca, a przedewszystkiem wodospadów Niagary. Olbrzymia tych ostatnich siła motoryczna 8000 metrów sześciennych przepływu na sekundę, przedstawia wartość 10.000 miljonów koni parowych. Starczy to, by utrzymać w ruchu najbardziej przemysłową część Unji na przestrzeni od Waszyngtonu po Boston, w pasie szerokim na 260 km. Zaoszczędzi się zarazem 210 miljonów ton węgla rocznie, a więc jedną trzecią dotychczasowej produkcji Stanów Zjednoczonych w ciągu roku. Spółka, powstała dla wyzyskania wodospadów Niagary, buduje już centralę o sile 200.000 koni parowych. A więc wodospady Niagary, jeden z najwspanialszych gestów potęgi Bożej, przejdą niebawem ze stanu natury i jej przyrodzonego piękna w pomnik techniki i przemyślności ludzkiej, godny dopiero w tej szacie jakiegoś futurystycznego piewcy.

—o—

Niemniej ciekawą rzeczą, niż przebudowa Niagary wodnej, jest w szybkie wysychanie Niagary złotej, walącej się do niedawna z Europy do Ameryki. Ten gigantyczny organizm, skrojony na wyrost, dławi się obecnie nadmiarem złota, jak Europa kona w splotach potwora inflancji papierowej. Symptomem, dokonującej się zmiany stosunków, jest przeobrażanie się bilansu handlowego Stanów. Stacza się dość szybko po równi pochyłej ku deficytowi wiodącej. Jeszcze w roku 1919 wynosiła nadwyżka wywozu nad dowozem 4 miljardy, w rok później — już tylko 3, następnie 2, by w roku 1922, spaść poniżej miljarda tj. do 655 miljonów dolarów. W roku bieżącym weźmie prawdopodobnie górę dowóz nad wywozem. Nie oznacza to jeszcze odpływu złota z Ameryki, ale bądź co bądź jest zapowiedzią, ustania jego gwałtownego dopływu. Rzecz to nieobojętna dla Europy, gdyż w trzech latach — 1919 do 1921 — nadwyżka amerykańskiego przywozu równała się całej ówczesnej produkcji złota na globie. Ten swoisty monopol należy już do przeszłości. Wierzyciela całego świata, stać zresztą na ujemny bilans handlowy, skoro ma tak solidnie murowany bilans płatniczy. Przed wojną każde „lepsze“ państwo europejskie, będąc w podobnej sytuacji, pozwalało sobie spokojnie na niedobór wagi handlu zagranicznego. Tylko notoryczni nędzarze, jak Rosja, Rumunja, Serbia, Bułgarja „et tutti quanti“ kapryowali się przy czynnym bilansie, sprzedając z grzbietu ostatnią koszulę na zaspokojenie wierzycieli zagranicznych. Jeśli to sobie przypomnieć, to niejedną łzę wypadnie uronić nad polskim bilansem handlowym, przypłacanym karleniem rasy i systematycznem ogałacaniu kraju. Ale o tem potem.

Dr Z. T.

(Koniec).

WIADOMOŚCI GOSPODARCZE

Polsko-czeskie stosunki handlowe

Wprzeciwieństwie do roku 1921, gdy to import z Czechosłowacji do Polski przewyższał czterokrotnie eksport, dosięgnął w roku 1922 eksport czesko-słowacki do Polski quantytatywnie import, lecz mimo to wartość importu była znacznie większą, aniżeli eksportu. Na ogół osiągnął eksport polski do Czecho-Słowacji wartość 43,081 tysięcy fr. szwajc., podczas gdy import w tym czasie wynosił 24,416 tys. fr. szw. Pierwsze miejsce w polsko-czeskich stosunkach handl. zajmowały gotowe towary, następnie szły surowce, artykuły żywnościowe i półfabrykaty. W pierwszych sześciu miesiącach bież. roku wzrósł import polski quantytatywnie o 14 prc., a eksport o 150 prc. w porównaniu z ub. rokiem. Importowanych zostało w tym okresie czasu z Czecho Słowacji do Polski: gotowych towarów 273. surowców 863, półfabrykatów 126, artykułów żywnościoych 16 tysięcy cetnarów metrycznych ogólnej wartości 18.887 tysięcy franków szwajc. W dotyczeniu wartości towarów wynosił polski eksport tylko 58 prc. importu z Czecho-Słowacji. Najważniejsze dane z czeskiego importu przedstawiają się następująco: 1) wyroby metalowe 10.090 (wśród tego kotły żelazne 2335, blacha żelazna 919, drut i gwoździe 728, maszyny 690, szyny kolejowe 631, elektryczny materjał 146) 2) produkta zwierzęce 3666, 3) tekstylja 2692, 4) Cchemikalja 1298, 5) ceramiczne wyroby 1134, ubiory 7520 tys. franków szwajc., podczas gdy import towarów metalowych, artykułów żywnościowych i półfabrykatów z czechosłowacji spadł w porównaniu z ub. rokiem wzrasta import towarów tekstylnych, skór, gotowych ubiorów, szczególnie zaś towarów kolonialnych.

W polskim eksporcie do Cezcho-Słowacji zajmują pierwsze miejsce rozmaite produkta naftowe benzyna, nafta, gazolina, oleje i smary), następnie towary metalowe i materjały palne (węgiel i surowa oliwa) tworzą same dwie trzecie wartości wszystkich do Czechosłowacji wwiezionych surowców.

Z pośród surowców wzrósł w porównaniu do ub. roku eksport węgla kamiennego, drzewa budowlanego, piór. Natomiast eksport nafty spadł z 15 miljonów r. 1922 na 6,7 miljonów franków szwajc., a więc prawie o 56 prc. Tłumaczy się to tym, że Czecho-Słowacja obecnie importuje tańszą oliwę surową z Ameryki, oraz tem, że wywóz nieczyszczonej surowej oliwy z Polski do Czecho-Słowacji jest zakazanym.

Wytyczne dla inspekcji pracy

Międzynar. Biuro Pracy komunikuje: 22 października br. zebrała się w Genewie V Międzynarodowa konferencja Pracy, poświęcona, jak wiadomo, wyłącznie sprawie określenia wytycznych dla działalności inspekcji pracy. Podczas, gdy w r. 1922 tylko 39 państw obecnych było na IV Międzynarodowej Konferencji Pracy, liczba ta wzrosła w r. b. do 42. Państwa te przesłały 74 delegatów rządowych, 24 delegatów pracodawców, 24 delegatow pracobiorców i 70 rzeczoznawców, ogółem 192 osób. Przewodniczącym zebrania wybrany został delegat rządu japońskiego p. Adarci, ambasador japoński w Brukseli. Zebranie zadokumentowało tym wyborem nietylko sympatję dla narodu japońskiego z powodu katastrofy, która go nawiedziła, lecz również pragnęło wyrazić uznanie wobec postępów, poczynionych w ostatnich latach przez Japonję na polu ustawodawstwa społecznego. Zebranie rozbite zostało na pięć komisyj, poświęconych następującym zagadnieniom:

1) określeniu przedmiotu inspekcji pracy 2) zakresowi praw i obowiązków inspektorów pracy, 3) zakresowi działalności i praw inspekcji pracy. 4) organizacji inspekcji pracy, 5) sprawozdaniom z działalności inspekcji pracy.

Przewodniczącym V-ej komisji obrany został delegat rządu polskiego, p. Franciszek Sokal.

Po dokładnem przestudjowaniu materjałów, opracowanych przez M. B. Pr., komisje powyższe przedłożyły dnia 29-go października walnemu zebraniu projekt „zaleceenia" obejmującego całokształt zagadnienia inspekcji pracy do uchwalenia. Zalecenie to bez zmian i jednogłośnie przyjęte przez V-tą Międzynarodową Konferencję Pracy. W przemówieniach, wygłoszonych na ostatniem posiedzeniu przewodniczący p. Adatti, oraz przedstawiciel grupy rządowej, grupy pracodawców i grupy pracobiorców podkreślili jednomyślnie, że V-ta międzynarodowa Konferencja Pracy nie zawiodła pokładanych w niej nadzieji i posunęła znacznie naprzód sprawę racjonalnej rozbudowy międzyanrodowego ustawodawstwa społecznego.

PRZYGOTOWANIA DO WPROWADZENIA NIKLOWEJ MONETY OBIEGOWEJ. Dowiadujemy się, że ministerstwo skarbu przystępuje do zawarcia umowy z bernsdorfską fabryką Artura Kruppa, w sprawie dostarczenia skarbowi Rzeczypospolitej kilkudziesięciu miljonów sztuk monet niklowych po 20 groszy, kilkunastu miljonów niklowych sztuk 50-groszówek i kilka miljonów sztuk z bronzu monetarnego o wartości jednogroszowej. Jak nas informują, monety te będą wybijane w państwowej mennicy w Wiedniu. Odbierać zaś gotowe monety będzie specjalnie delegowany do Wiednia przedstawiciel naszego ministerstwa skarbu. W razie dojścia do zawarcia powyższej umowy, pierwsza część dostawy wybitych monet nastąpiłaby nie później niż w dwa miesiące i 20 dni od dnia podpisania kontraktu. Waga transportu poszczególnego wynosiłaby 40 tys. kg niklu i 3 tys. kilogramów bronzu. Następne transporty nadchodziłyby w okresach miesięcznych.

FRANK POCZTOWY. Ministerjum poczt zawiadomiło podwładne urzędy, że od dnia 21 listopada frenk złoty równy jest 390.000 mkp. Według takiego obliczenia powinna być pobierana opłata za telegramy zagraniczne.

UJEDNOSTAJNIENIE PŁAC W PRZEMYŚLE WŁÓKNISTYM. Na ostatniem zebraniu Zarząd Głównego związku robotników włóknistych uchwalił ujednostajnienie płac w całym przemyśle włóknistym, opierając się na cenniku łódzkim jako miarodajnym.

O DRZEWNĄ IZBĘ EKSPORTOWĄ. Sfery przemysłowe Bydgoszczy i szeregu miast Pomorza zabiegają u rządu o zorganizowanie w Bydgoszczy izby eksportowej drzewnej. W związku z rozwojem na Pomorzu przemysłu drzewa eksportowego postulat ten jest umotywowany, to też minist. przemysłu i handlu, które skierowało na porządek dzienny rady ministrów projekt ustawy o organizacji izb handlowych zajmuje w tej sprawie stanowisko przychylne.

PRZYWÓZ DO POLSKI WEŁNY SUROWEJ wynosił w czerwcu 23124 q. bawełny surowej 36253 q, przędzy 4835 q, tkanin różnych 3,954 tys. q, razem 68.148 q, wartości 28,136 tysięcy franków szwajcarskich: wywóz zaś w tym samym miesiącu wynosił: wełny 962, bawełny 2355, przędzy 3005, tkanin 15752, razem 22073 q. wartości 17651 tysięcy fr. szwajcars. W lipcu przywóz wełny — 20230, bawełny 39469, przędzy 3090, tkanin 5277, razem 6866, wartości 25.716 tysięcy fr szwajc., wywóz zaś wełny 461, bawełny 958 przędzy 2572, tkanin różnych 13828, razem 17819 q, wartości 10971 tys. franków szwajc.; czyli że w ciągu czerwca i lipca r. b. przywóz surowców i wyrobów tekstylnych stanowi 136.214 q wartości 53862 tys. fr. szwajc. wobec wywozu 39892 q wartości 28622 tys. franków szwajcarskich. Przewyżkę 25.230 tys. fr. szwajcarskich przywozu nad wywozem zaciążyła oczywiście bardzo niekorzystnie na kursie marki polskiej w powyższych miesiącach.

UDZIAŁ POLSKI W WYSTAWIE PARYSKIEJ. Na mocy uchwały Rady Ministrów i opinji Prezydium Rady Ministrów z 20 października r. b. minister wyznań relig. i oświec. publicznego dr. Stanisław Grabski powołał p. Jerzego Warchałowskiego na stanowisko Delegata Rządu polskiego do spraw, związanych z realizacją działu polskiego na Międzynarodowej Wystawie Współczesnej Sztuki Dekoracyjnej i Przemysłu Artystycznego, która ma się odbyć w Paryżu latem 1925. Jednocześnie na zastępcę Delegata Rządu w Paryżu powołano br. Ludwika Pugeta, mieszkającego stale w Paryżu.

PODKŁADY KOLEJOWE. Min. Kolei Żel., dążąc do ujednostajnienia typu podkładów pod szyny kolejowe w całym państwie, ustaliło nowe typy dla podkładów na rok 1924. Równocześnie wydano zarządzenie że wszystkie dotychczasowe typy mają być wykluczone. W sprawie tej wystąpił Syndykat Interesantów Drzewnych we Lwowie z memorjałem zwracającym uwagę czynników miarodajnych, że reforma ta narazi cały szereg producentów podkładów na bardzo znaczne straty, gdyż posiadają oni zapasy produkcji z lat ubiegłych. W tym też celu Syndykat, poparty przez Izbę Handlową we Lwowie, prosi odnośne czynniki o odroczenie powyższej reformy do początku nowej kampanji tj. do września 1924 r.

OBNIŻENIE TARYFY KOLEJOWEJ W CZECHOSŁOWACJI. Wskutek redukcji podatku kołowego, taryfy kolejowe w Czechosłowacji zostaną obniżone o 15% począwszy od 1 Maja 1924 r.

KALENDARZYK GIEŁDOWY

ZATWIERDZENIE STATUTU NOWYCH SPÓŁEK

„Krajowy Związek Włókienniczy dla importu i eksportu, Spółka Akcyjna" z siedzibą w Łodzi — o kapitale zakładowym 500.000.000 Mkp.

PODWYŻSZONO KAPITAŁ AKCYJNY:

Nowodworskie Tartaki Parowe, Spółka Akcyjna w Warszawie — o 200.000.000 Mkp. czyli do Mkp. 300.000.000 przez II emisję 20.000 sztuk nowych akcyj.

Zakłady Przemysłowe Karol Szopper, Spółka akcyjna w Bielsku — o 50.000.000 Mkp. czyli do 75.000.000 Mkp. przez II emisję 5.000 sztuk nowych akcyj.

Bank Przemysłowców Zgierskich S. A. w Zgierzu — o 200.000.000 Mkp. czyli do 500.000.000 Mkp. przez III emisję 20.000 sztuk nowych akcyj.

ROZMAITOŚCI

POLICJA WŚRÓD INSEKTÓW. Bardzo oryginalną policję w świecie insektów powołał do życia w laboratorjum w Balheim prof. Crabbe, przyrodnik.

W celu zwalczania szkodliwych insektów, które niszczą zbiory, wpadł Crabbe na pomysł użycia przeciw nim innego gatunku owadów. Jest mianowicie możliwem, gasienice, które ogałacają drzewa, zniszczyć przez wyhodowanie innych gasienic, któreby zjadły szkodników. Wedle badań Crabbego jest możliwem w celu zwalczania jakiegokolwiek rodzaju insektów wynaleść inny rodzaj insektów, które zabija niszczyciela. Największym dotychczasowym sukcesem angielskiego uczonego jest wyhodowanie wroga ślimaków. Jest pewien rodzaj insektów, zwany Testacella, które mają bardzo silne gryzki, zapomocą których rozdrabniają ślimaki i zjadają.

Muzeum głosów ludzkich

Zaledwo przed dwudziestu laty zapoczątkowano dwa najoryginalniejsze muzea współczesne: muzea głosów i dźwięków, tonów i szmerów.

Jedno z nich znajduje się w Berlinie, drugie w Wiedniu. Pomimo tak krótkiego czasu istnienia oba muzea posiadają już bogate zbiory płyt z muzyka, śpiewem i mową wszystkich narodów świata, nawet takich, które już wymarły lub wymierają. Sa to skarby dla nauki na długie stulecia.

Wzdłuż ścian tych muzeów znajdują się szklane pudła, zawierające setki i tysiące płyt z odpowiedniami napisami. Celem tych zbiorów jest badanie mowy, literatury i religji.

Wiedeńskie muzeum nosi tytuł „Archiwum Fonogramów Akademji Umiejętności". Bada ono specjalnie djalekty współczesne.

Również języki wymierające, jak eskimoski, bretoński, szkocki i weloński są badane i utrwalane przez specjalistów. W czasie wycieczki do Indji, profesor Exner i Poele utrwalali mowę i muzykę w Indjach i Nowej Gwinei.

Piotr von Oast zajmował się Chinami, Idelsohn podał próby mowy hebrajskiej. W tym celu kazał sobie deklamować w Jerozolimie śpiewy biblijne przez różne hebrajskie szczepy. Doktór Polak zebrał bogatą kolekcję zdjęć szwedzkich.

Bardzo zajmujące sa zdjęcia rosyjskich jeńców, zwłaszcza mongołów oraz zbiór pieśni żołnierskich z ostatniej wojny w jedenastu językach.

Robione są także zdjęcia głosów zwierzęcych które prowadzą do różnych odkryć naukowych.

Wiedeńskie archiwum posiada już 3.400 płyt. Tyleż posiada i berliński „oddział dźwięków przy miejskiej bibljotece". Sa tu zdjęcia mowy 217 narodów.

Stanowi to prawdziwą rewolucję w tej gałęzi wiedzy. Badacz mowy przyszł. stuleci nie będzie potrzebował studjować niezliczonych foljałów, ale wprost będzie słuchał, jak jego przodkowie, należący do rozmaitych zaginionych ras mówili i śpiewali.

Za treść ogłoszeń Redakcja nie odpowiada

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ
Zakłady mechaniczne i odlewnia
Rohn, Zieliński i Ska

zawiadamia P. T. Akcjonarjuszów, że zgodnie z uchwałą Walnego Zebrania zatwierdzoną przez Ministra Przemysłu i Handlu oraz Skarbu postanowieniem z dnia 23 października 1923 roku. kapitał akcyjny podwyższony zostaje do

500,000.000 marek polskich

drogą wypuszczenia nowych 400.000 sztuk akcji V emisji po Mkp. 500 nominalnej wartości każda, na warunkach następujących:

a) cena emisyjna akcji nowej emisji określa się na Mkp. 20.000 z których Mkp. 500 przeznacza się na kapitał zakładowy, Mkp. 4.5000 na kapitał rezerwowy, resztazaś po pokryciu kosztów emisji i stemple na kapitał zasobowy.
b) Właściciele akcji poprzednich emisji mają prawo pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji w stosunku 2 nowych na 3 akcje poprzednich emisji.
c) Akcjonarjusze, którzy nie złożą swych akcji, oraz nie wpłacą po Mkp. 20.000 za każdą akcję nowej emisji w terminie do 30 listopada 1923 roku włącznie tracą przywilej pierwszeństwa do nabycia akcji nowej emisji.
d) Nowe akcje uczestniczą w zyskach Spółki od 1/XI 1923 r. i będą zrównane w prawach z poprzedniemi akcjami z chwilą wpisania podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru handlowego.
e) Wpłaty na akcje nowej emisji przyjmują:

Warszawski Bank Zjednoczony, Marszałkowska L. 129.
Oddział tegoż banku w Łodzi, ulica Piotrkowska L. 77.
Powszechny Bank Kredytowy we Lwowie.
Powszechny Bank Kredytowy, Oddział w Krakowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Feliks Jabłoński. Z Drukarni Ludowej w Krakowie.